

door Jan-Hendrik Bakker

Is 'De Schrijver en de Luchtvrouw' een vertelling over de pandemie die ons land sinds twee jaar in haar greep heeft? Gaat het over wat schrijvers in zo'n crisistijd moeten doen of over het verschil tussen fictie en werkelijkheid? Over alle drie natuurlijk, en waarom ook niet. Maar tot een geslaagd boek hoeft dat niet per se te leiden. De thema's moeten ook overtuigend met elkaar verbonden zijn. En daar ontbreekt het aan in het nieuwste boek van Theo Monkhorst.

Wat de argeloze lezer zich na afloop zal afvragen, is waarom een boek dat in het derde deel onversneden apocalyptische scenes bevat en ook nog eens een keer een nawoord waarin drie van de personages met elkaar de toekomst van de wereld bespreken zo'n titel heeft. Terughoudend is die zeker niet, daar niet van. Maar in de titel staat wel de personage van de schrijver centraal en de vrouw die hij fantaseerde. Het is een overbekend motief: de kunstenaar die op zijn eigen creatie verliefd is geworden. Dat geldt ook voor de schrijver uit dit boek, die anders dan alle andere figuren geen eigen naam heeft. Behalve Schrijver dan, met een hoofdletter welteverstaan. Hier is iets gewichtigs aan de hand, de lezer is gewaarschuwd. Vandaar de titel?

Toch is de pandemie in dit verhaal zeker zo gewichtig, begrijpt diezelfde lezer naarmate het boek vordert. De lucht- of fantasievrouw, een markante klimaatwetenschapper die knokt voor onze planeet, overlijdt er zelfs door. Kort na haar dood – de lezer moet het doen met wat summiere mededelingen daarover, want heeft ze wel echt bestaan? – duiken er in het verhaal personen op die ook al enige gelijkenis vertonen met personen uit het aanvankelijke verhaal uit het eerste deel. In deel 2 krijgen we met de schrijver van dat verhaal te maken. Tegelijk duiken er figuren op in zijn naaste omgeving die wel wat weg hebben van het verhaal waarmee de schrijver bezig was.

In deel 3 verschuift de focus geheel naar de ontwrichtende uitwerking van de pandemie en zijn we getuige van in der haast geïmproviseerde lijkverbrandingen, profiteurs en een ware volksopstand. Het kwaad in de wereld komt volop aan bod.

Ook verschijnen er nieuwe personages die zich bij de Schrijver voegen, zelfs

een jong meisje dat hem 'vader' noemt. De suggestie is weer dat hij haar met zijn schrijftalent verwekt zou hebben. Het naadje van de kous komen we niet te weten. Monkhorst houdt het verder allemaal in het vage.

Het lijkt erop dat dit literaire spiegelspel uiteindelijk de inzet is van de roman. In elk geval is het de uitkomst. De klimaatcrisis, ook een veel besproken thema in het boek naast de wijze waarop de mens het virus over zichzelf heeft afgeroepen, is uiteindelijk maar bijzaak. De bespiegelingen over het schrijverschap die daar tussendoor komen, neigen soms naar het kokette. Niet per se verkeerd, maar zoals de schrijver zelf ergens betoogt: 'Ironie is een moeilijk stijlmiddel.' En ironisch is dit boek zeker niet. Het boek is een boek over het schrijven van boeken in tijden van crisis.

Theo Monkhorst, 'De Schrijver en de Luchtvrouw' (240 pagina's). Uitgever: In de Knipscheer. Prijs: € 19,50.

Bron: *Den Haag Centraal*, 18-11-2021